

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

**Силабус навчальної дисципліни
«КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА»**

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС. Семестр: II 1 рік навчання
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За формою навчання денна або заочна - час і місце (номер лекційного залу, аудиторії, лабораторії, студії тощо) проведення навчальної дисципліни визначається відповідно до затвердженого розкладу занять. м. Одеса, Воробйова, 11
Викладач(-і)	Опря Євген Васильович, д.мед.н., професор, завідувач кафедри Чернова Тетяна Михайлівна, к.мед.н., доцент кафедри Донець Ольга Юріївна, к.мед.н., доцент кафедри Шевченко-Бітенський Костянтин Валерійович, д.мед.н., доцент кафедри Фучеджі Весна Дмитрівна, к.юр.н., доцент Макарова Ірина Володимирівна, к.псих.н., асист Пенова Інга Костянтинівна, к.псих.н., асист
Контактна інформація	E-mail: tatyana.chernova@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 четвер, з 9.00 до 12.00 субота Онлайн консультації за домовленістю з викладачем з 16.00 до 18.00 у будні, з 9.00 до 12.00 субота Посилання на онлайн-консультації надається кожній групі під час занять окремо

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами під час консультації аудиторно (очно) або дистанційно у форматі Microsoft Teams у відкритому каналі групи, а також через електронну пошту, соціальні мережі, телефон. При цьому необхідно вказувати своє прізвище, ім'я, курс, факультет та назву курсу. Вирішення робочих питань можливо за вказаним номером телефону.

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни "Клінічна психодіагностика" включає дослідження, аналіз і оцінку психічних процесів, станів, і особливостей особистості пацієнтів з метою встановлення діагнозу, визначення прогнозу психічних розладів, а також розробки плану лікування або психологічної допомоги.

Основні аспекти предмета вивчення охоплюють:

1. **Методологічні основи клінічної психодіагностики:** включають загальні підходи до діагностики, принципи та методи збору даних, верифікації діагнозу, а також використання стандартизованих психометричних інструментів.
2. **Методи та техніки психодіагностики:** вивчення основних психодіагностичних методик, таких як клінічне інтерв'ю, спостереження, психологічні тести (наприклад, MMPI, Rorschach, ТАТ), та їх застосування в клінічних умовах.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

3. Оцінка психічного стану та поведінкових характеристик: дослідження симптоматики, когнітивних процесів, емоційних реакцій, мотиваційних та поведінкових особливостей пацієнтів, які мають психологічні або психічні порушення.
4. Інтерпретація діагностичних даних: аналіз та інтеграція отриманих результатів з метою формулювання клінічного висновку, визначення діагностичного профілю та диференціації психологічних і психіатричних станів.
5. Етичні та правові аспекти клінічної психодіагностики: вивчення етичних принципів, стандартів конфіденційності, правових обмежень та відповідальності при проведенні психодіагностичних процедур.
6. Психодіагностика в різних вікових групах: особливості проведення діагностики серед дітей, підлітків, дорослих і осіб похилого віку, враховуючи вікові, культурні та індивідуальні відмінності.

Дисципліна "Клінічна психодіагностика" спрямована на підготовку фахівців, здатних якісно та ефективно здійснювати діагностичну роботу в сфері психології та психіатрії, використовуючи науково обґрунтовані методи і підходи для аналізу психічного здоров'я пацієнтів.

Мета вивчення дисципліни для здобувачів вищої освіти полягає в набутті теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для проведення психодіагностичного обстеження пацієнтів з різними психічними розладами та станами, а також в оволодінні методами і техніками, що забезпечують професійну діагностику, інтерпретацію та формулювання клінічних висновків.

Завдання дисципліни.

Конкретизуючи, мета дисципліни полягає в:

1. Формуванні у здобувачів базових знань з клінічної психодіагностики: забезпечення розуміння основних принципів, підходів і методології проведення психодіагностичного процесу, включаючи методи збору, обробки та інтерпретації психологічних даних.
2. Розвитку навичок практичного застосування психодіагностичних методик: оволодіння навичками проведення клінічних інтерв'ю, спостереження, використання стандартизованих тестів і проєктивних методів для виявлення психологічних особливостей і визначення психічного стану пацієнтів.
3. Підготовці здобувачів до професійної діяльності: навчання аналізу діагностичних результатів, складанню психологічних висновків та рекомендацій, а також розробці планів інтервенцій, що базуються на результатах діагностики.
4. Забезпеченні знань з етичних і правових аспектів діяльності: вивчення основних етичних принципів та правових норм, що регулюють діяльність фахівця з клінічної психодіагностики, зокрема конфіденційності, інформованої згоди пацієнтів та професійної відповідальності.
5. Формуванні критичного мислення і рефлексивних навичок: розвиток вміння критично оцінювати достовірність і валідність отриманих даних, рефлексувати власну діяльність, удосконалювати підходи до проведення психодіагностичних процедур.
6. Підготовці до роботи з різними групами пацієнтів: здатність враховувати індивідуальні, вікові, гендерні, культурні та соціальні особливості пацієнтів при проведенні психодіагностичних заходів.

Отже, вивчення дисципліни "Клінічна психодіагностика" має на меті підготовку здобувачів вищої освіти до професійної діяльності у сфері психологічної діагностики та сприяння їхньому становленню як компетентних, етичних і ефективних фахівців.

Дисципліна «Клінічна психодіагностика» має міжгалузевий характер і покликана формувати адекватні уявлення про роль і місце психодіагностичної складової в системі клінічної психології, про можливості та обмеження психодіагностичних методик; засвоєння етичних норм, неухильне дотримання яких є обов'язковим для клінічного психодіагноста;

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

вміння реалізовувати на практиці принципи і методи клініко-психодіагностичного дослідження.

Набуті знання дозволять орієнтуватись у практичних завданнях і функціях клінічного психолога, визначати можливості, форми та методи психодіагностичної роботи, використовувати здобуті знання для аналізу та пояснення функціонування основних психічних функцій і фізіологічних систем людини у нормі та патології, використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій для аналізу чинників зміни психічних якостей людини у результаті впливу хвороби (соматичної, неврологічної, психічної).

Очікувані результати

В результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- застосування набутих знань із клінічної психодіагностики у практичних ситуаціях,
- розуміння базових понять та категорій клінічної психодіагностики,
- визначати природу психічних явищ і можливість їх наукового оцінювання,
- на практиці застосовувати методи і основні процедури клініко-психодіагностичного дослідження,
- працювати в мультидисциплінарній бригаді, послуговуватись уявленнями про біоетику та деонтологію клініко-психологічного дослідження,
- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні,
- зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння засад клінічної психодіагностики, її місця у загальній системі наукових та практичних знань людства,
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Вміти:

- оперувати категоріально-понятійним апаратом клінічної психодіагностики,
- узгоджувати засоби психодіагностики із вимогами клінічної практики,
- використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій для аналізу чинників зміни психічних якостей людини у результаті впливу хвороби (соматичної, неврологічної, психічної),
- аналізувати та систематизувати одержані результати клініко - психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки та рекомендації щодо відновлення психічної діяльності при різних патологічних станах та аномаліях розвитку,
- реалізовувати на практиці принципи і методи клініко-психодіагностичного дослідження,
- дотримуватися нормативно-правових та біоетичних засад професійної етики у використанні діагностичних даних з метою виявлення психічних розладів, оцінки особистісних та психологічних характеристик, які можуть впливати на стан здоров'я пацієнта та його поведінку,

Програмні результати навчання:

- знати та розуміти логіку становлення клінічної психодіагностики як сфери наукового знання,
- розуміти закономірності та особливості теоретико-методологічних засад сучасної клінічної психодіагностики,
- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій,

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

- реалізовувати на практиці принципи і методи клініко-психодіагностичного дослідження,
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію,
- реалізовувати комплексний підхід у наданні психодіагностичної допомоги,
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до хворих, що мають інші думки, погляди, інтереси, точки зору та очікування від взаємодії з медичними працівниками,
- ефективно виконувати різні ролі у бригаді фахівців у процесі вирішення професійних завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості,
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку,
- знати та розуміти етичні принципи професійної діяльності клінічного психолога та враховувати їх у взаємодії з хворими з урахуванням нозологічної, вікової та індивідуальної специфіки.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми навчання

Дисципліна буде викладена у формі лекцій, практичних занять, організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Методи навчання.

Лекції.

Практичні заняття. Використовуються словесні, наочні та інтегративні методи навчання. Під час вивчення дисципліни здобувачам освіти надається можливість засвоїти знання та вміння у форматі он-лайн з використанням ресурсів E-mail, ZOOM, Teams, Viber з урахуванням технічних можливостей кожного здобувача. Викладачі, закріплені за окремою групою, знаходяться в контакті в режимі он-лайн. Передбачена очна форма переважно для консультацій та відпрацювання практичних навичок з надання медико–психологічної допомоги на базі кафедри у встановлені дні та часи черговим викладачем.

Самостійна робота здобувача.

Зміст навчальної дисципліни

1. Вступ до клінічної психодіагностики: теоретичні основи
Загальні аспекти роботи клінічного психолога: діагностика, консультування, терапія. Основні функції та практичні завдання клінічного психолога.
2. Види психодіагностики в клінічній практиці
Огляд методів та інструментів, що використовуються в клінічній психодіагностиці.
3. Методологія клінічної психодіагностики
Сучасні методи клінічної психодіагностики. Прийоми постановки клінічного діагнозу.
4. Принципи клініко-психологічного дослідження
Використання міжнародних довідників (МКХ-10, DSM) та уніфікованих протоколів медичної допомоги.
5. Психометрична підготовка клінічного психолога
Вимоги та стандарти психометричної оцінки.
6. Етапи психодіагностичного процесу
Збір даних, їх обробка, інтерпретація та прийняття рішень (діагноз і прогноз).
7. Етичні принципи клінічної психодіагностики
Основи етики в клінічній психодіагностиці, концепція інформованої згоди. Правила повідомлення результатів клініко-психологічного дослідження.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

8. Метод інтерв'ювання в клінічній практиці
Особливості застосування інтерв'ю та аналіз відмінностей між клінічним інтерв'ю та клінічною бесідою.
9. Метод анкетування в клінічній практиці
Структура анкети, види запитань, використання анкет-шкал та анкет селективного типу.
10. Метод спостереження в клінічній психодіагностиці
Сутність методу, вимоги, процедури, різновиди спостереження.
11. Тести як методи клінічної психодіагностики
Роль тестування, види тестів, зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на результати.
12. Проективні методики в клінічній практиці
Особливості використання проективних методик: тематичний апперцептивний тест, методика малюнкової фрустрації, тест Люшера.
13. Клінічна діагностика нервово-психічних розладів
Класифікація пограничних розладів за МКХ-10. Методи для виявлення клінічних та патопсихологічних ознак невротичних розладів.
14. Діагностика травматичних стресових розладів
Діагностичні критерії травматичних стресових розладів за МКХ-10. Методики для оцінки посттравматичних реакцій.
15. Клінічна діагностика розладів особистості
Діагностика та аналіз розладів особистості за МКХ-10. Використання ММРІ та інших тестів для діагностики.
16. Психодіагностика розладів навчання та загальних розладів розвитку
Діагностичні ознаки розладів розвитку за МКХ-10. Використання тестів для діагностики розладів розвитку.
17. Дослідження суїцидальної поведінки
Психодіагностика суїцидальної поведінки та використання спеціалізованих шкал.
18. Психосоматичні розлади в клінічній практиці
Специфіка та моделі формування психосоматичних розладів. Використання спеціалізованих шкал для діагностики.

Перелік рекомендованої літератури

Основна:

1. Агаєв Н.А., Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В., Ткаченко В.В. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2016. 234 с.
2. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 242 с.
3. Мушевич М. І. Клінічна психодіагностика: Методичні рекомендації для студентів ф-ту психол. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. 170 с.
4. Никоненко Ю.П. Клінічна психологія: навчальний посібник / укл. Ю. П. Никоненко. Київ: КНТ, 2021. 369 с.
5. Психолого-корекційний практикум травм війни: навч. посіб. / І. Сулятицький, К. Островська, В. Осьодло та ін. Львів, 2019. 396 с. Практична психосоматика: діагностичні шкали : навчальний посібник / за заг. ред. О. О. Чабана, О. О. Хаустової. К: ВНТУ, 2018. 108 с.

Додаткова:

1. Диференційна діагностика неврозів: Методичні рекомендації.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

- Діагностика індивідуально-типологічних відмінностей в курсах диференційної та клінічної психології / Упоряд.: Кардаш В. В., Кардаш Н. І. Луцьк, 2000. 75 с.
2. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. Київ: Ельга, Ніка – Центр, 2012. 400 с.
 3. Мельник А. П. Сучасні проблеми клінічної психології: Метод. рекомендації для студ. ф-ту психології. Луцьк: Вежа, Волин. дерд. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. 69 с.
 4. Психодіагностика: практикум / [укладач Н.О.Данильченко, А.В.Вертель]. Суми: Сум ДПУ ім. А.С.Макаренка, 2012. 144 с.
 5. Федоренко Р. П. Методичні рекомендації до проходження психодіагностичної практики в клініці. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. Держ. у-ту ім. Лесі Українки, 2005. 130 с
 6. Bezpłatna pomoc psychologiczna i psychoterapeutyczna w Warszawie: Wojewódzki UrządPracy w Warszawie Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Warszawa, 2008. 31 s.
 7. Clowns for the prevention of preoperative anxiety in children: a randomized controlled trial / G.Golan [et al.] // Pediatric Anesthesia. 2009. № 19. P. 262–266.
 8. Terapia przez Sztukę. Arts Therapies. Nr 1 (5) 2014. 94 s.

Електронні інформаційні ресурси

1. Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 р. URL: zakon.rada.gov.ua/go/1018-2017-p
2. Леонгард К. Акцентуированные личности [Електронний ресурс] / К. Леонгард. К., 1981. 389с. Режим доступу: <http://www.klex.ru/>
3. Міжнародний класифікатор хвороб [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_класифікатор_хвороб.
4. Мушевич М. І. Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Клінічна психодіагностика», Луцьк, 2021. Режим доступу:<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20028/1/Clinicpsycho2021.pdf>
5. Еникеева Д. Д. Популярныe основы психиатрии [Електронний ресурс] /Д. Д. Еникеева. Д., 1997. 432 с. Режим доступу: <http://www.klex.ru/cso>.

ОЦІНЮВАННЯ

До контрольних заходів належить *поточний контроль*.

Поточна навчальна діяльність здобувачів контролюється на практичних заняттях. Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки здобувачів: усне опитування; тестові завдання; написання наукових повідомлень. Поточне оцінювання здобувачів вищої освіти відбувається на кожному занятті (повинно бути опитано не менше 30 % здобувачів вищої освіти). Поточна навчальна діяльність здобувача оцінюється за 4-бальною (традиційною) шкалою: “5”, “4”, “3”, “2”.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота здобувача, яка передбачена в програмі, контролюється і оцінюється при поточному контролі.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;

- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.